Västerbottens Läns Museum
Umeå
TELEFON 18395 växel

Dnr:.....

Västerbottens län
Umeå stad
Berghem

Västerbottens läns
Hembygdsförening
Ank. / 19 Dnr 60

Till Landsantikvarien.

Härmed får jag överlämna rapport för undersökning och restaurering av ett röse beläget ca 150 m S om huvudbyggnaden till Berghems nya folkskola och 45 m SSO om skoltomtens södra hörn, samt 25 m SV om ett annat ännu ej undersökt röse. Bägge rösena äro markerade söder om tomten AIII på Stadsplanekarta över Berghemsområdet upprättad nov 1956. Undersökningen har utförts under tiden den 7 -22 juni 1960.

I undersökningen har förutom undertecknad deltagit fil. stud. Mary Bergström (7/6-11/6), ingenjör Wilhelm Eckert (7/6-17/6), med.lic. Ingmar Flodström (7/6-11/6), fil.stud. Gunnel Lundström (7/6-22/6). För de tre förstnämnda har undersökningen ingått i den fältarkeologiska delen av den ett-betygs kurs i nordisk och jämförande fornkunskap som givits under v.t. 1960 i Umeå av mig under beskydd av Skytteanska Samfundet.

Röset var bevuxet med ett tjugotal tallar och björkar och nästan helt dolt av en rik markvegetation av mossa och ris. Sedan växtligheten bortröjts kunde konstateras att huvudparten av fyllningsstenen var bortförd. Enligt uppgift hade detta skett i samband med stadens uppbyggnad efter branden 1888. Rösets mitt liksom dess ytterkanter voro relativt väl bevarade. Även visade det sig att bottnen av röset var relativt oskadad.

Röset ligger på 36,5 m ö.h. på en gammal strandterass, som sluttar mycket svagt mot SO. Dess största höjd över den omgivande markytan var 0,8 m och dess största diameter 16,5-17,5m

Sedan torv och utrasad sten avlägsnats kunde konstateras att längs yttersidan av röset gick en mer eller mindre tydligt markerad vall av grus med dm-stora stenar, ofta skärviga

och skarpkantade. Vallen är mellan 1-2,5 m bred och 0,2-0,5 m hög. Dess högsta parti ligger mot NV. Innanför vallen låg en tämligen väl bevarad fotkedja med 0,5-1,5 m stora klumpstenar. Diametern för den relativt regelbundna cirkel som fotkedjan bildar är 12-12,5 m. Åtskilliga stenar ha dock förskjutits och några långsträckta, liggande block kan ursprungligen ha varit resta. Inga tydliga spår kunde dock iakttagas som visar stenarnas ursprungliga läge. I anslutning till i huvudsak fotkedjans yttre sida finns tunna i stor utsträckning kantställda skiffer- och sandstensflisor vilka äro mer eller mindre djupt "nedgrävda" i grusvallen. Dessa stenar ha ofta oregelbunden form och varierande storlek. De äro i genomsnitt 0,1-0,3 m och ha liksom fotkedjans stenar varit utsatta för förskjutningar och förflyttningar, varför det ej varit möjligt att rekonstruera deras ursprungliga läge.

Längs fotkedjans yttersida på rösets V-sida fanns i den låga grusvallen en rännformad fördjupning, ca 6 m lång, o,5-1 m bred och 0,2 m djup. Den hade tämligen plan botten i vilken låg stenflisor. Rännans sidor var på några ställen belagda med dm-stora klapperstenar eller flisor. Bitvis var rännan tämligen otydlig.

Någon regelbunden uppbyggnad av rösets inre delar kunde ej konstateras. Själva botten var i stort sett plan och bestod av rent grus. Detta täcktes av ett ca dm-tjockt lager mer eller mindre starkt grusblandad mylla som även kunde iakttagas högre upp i rösets oskadade delar. Detta lager var starkt infiltrerat av grövre och finare rötter samt växtdelar i olika förmultningsstadier. Under det 0,2-0,3 m tjocka lagret av rent grus vidtog mjäla eller pinnmo, efter vad som framgick av de profildiken som grävdes längs rösets diameter i N-S och Ö-V. Några mindre schakt upptogs i de mellanliggande sektorerna.

Utanför rösets norra och västra sida ligger en mycket ren klapperstensyta med dm-stora stenar. Söder om röset utgöres marken av morängrus.

Rösets inre frilades ut till fotkedjan och ner till bottengruset. Det konstaterades att fotkedjans stenar låg direkt på sterilt grus.

Inga fynd gjordes. Då rösets undre del var relativt intakt är det ej troligt att om föremål funnits i röset, dessa skulle ha avlägsnats i samband med den ovan nämnda skadegörelsen.

Efter undersökningen restaurerades röset så att det inre fylldes med från annat håll hämtad rullsten jämte den ursprungliga rösestenen. Stenen lades så att röset nu har en högsta höjd av 1,5 m. Fotkedjan och vallen har lämnats helt orörda.

Umeå den 27 februari 1961.

Hans Christiansson

Hans Christiansson

Bifogas: stadsplan över Berghemsområdet
plan och profil av röset
8 st foton 23349-23417, 24809

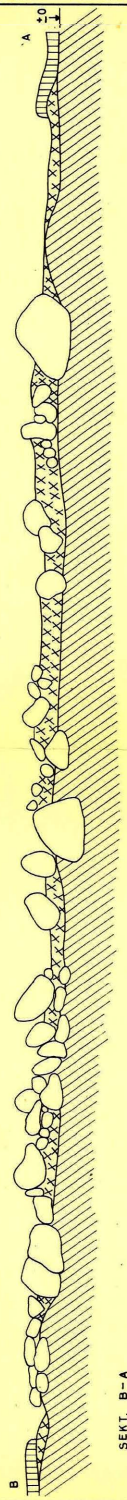

SEKT. B–A

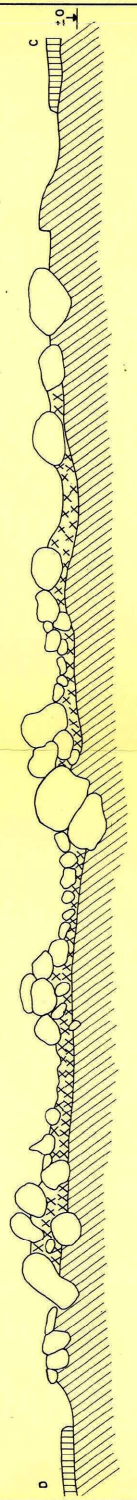

SEKT. D–C

TECKENFÖRKLARING:

- STEN
- GRUSBLANDAD MYLLA
- STERILT GRUS ELLER MJÄLA
- GRÄSTORV
- RÄNNFORMIG FÖRDJUPNING
- BEGRÄNSNINGSLINJE FÖR GRUSVALL
- ±0 36 m. Ö.H.

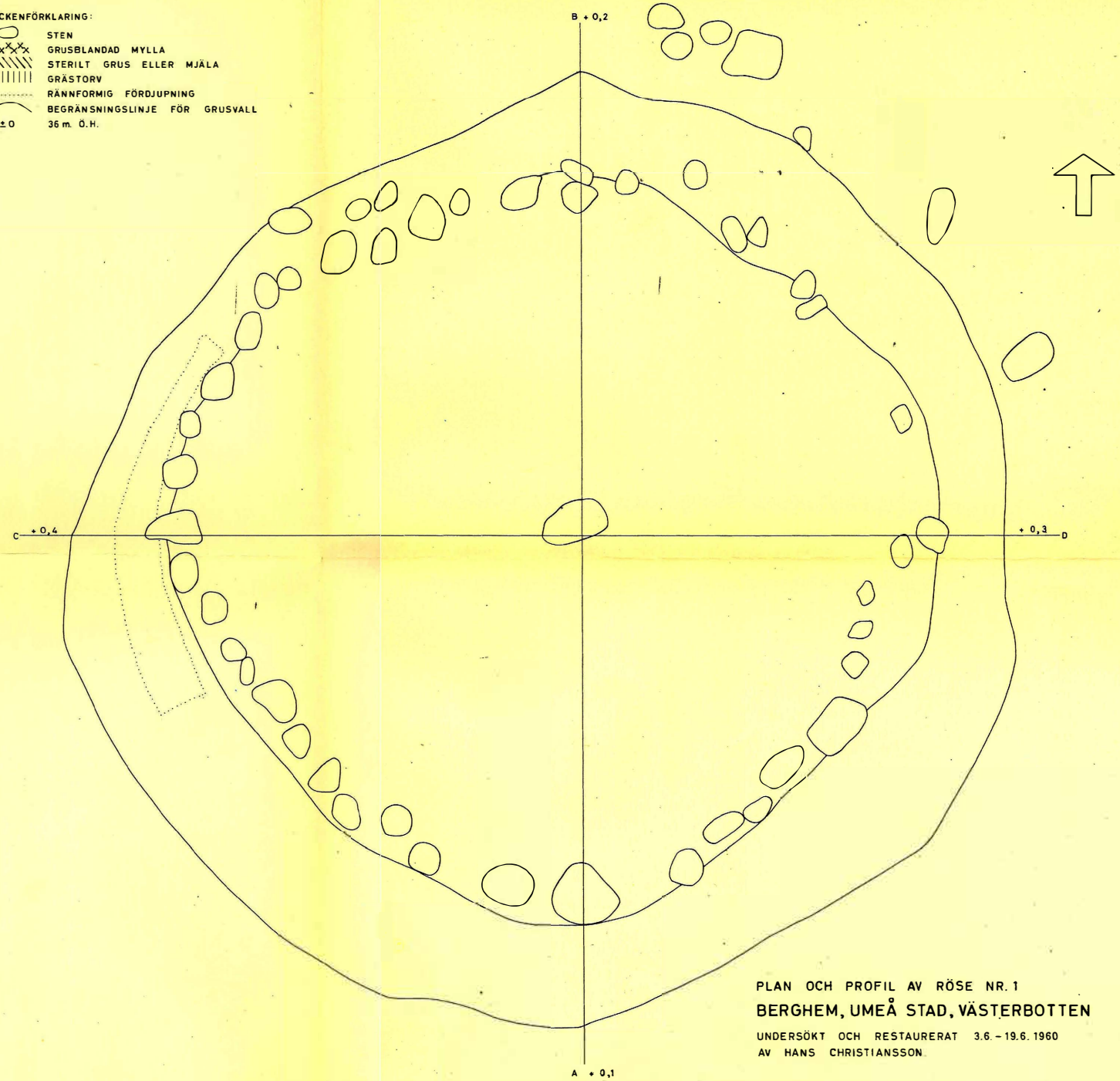

PLAN OCH PROFIL AV RÖSE NR. 1

BERGHEM, UMEÅ STAD, VÄSTERBOTTEN

UNDERSÖKT OCH RESTAURERAT 3.6. – 19.6. 1960
AV HANS CHRISTIANSSON

~~SKALA 1:50~~